

Tuomas Tikka

9.11.2021

Eduskunnan Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö: U 60/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin markkinavakausvarantopäätöksen ja meriliikenteen MRV-asetuksen muuttaminen) sekä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi (markkinavakausvarantopäätöksen muuttaminen)

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 60/2021 vp

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin markkinavakausvarantopäätöksen ja meriliikenteen MRV-asetuksen muuttaminen) sekä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi (markkinavakausvarantopäätöksen muuttaminen).

Yleistä

Komissio julkaisi osana fit for 55 pakettia myös päivitykset päästökauppadirektiiviin ja markkinavakausvarantoon, joiden kautta kiristetään tuntuvasti ilmastotavoitteita. Kemianteollisuudelle kunnianhimoiset tavoitteet eivät ole uutta. Vuonna 2019 kemianteollisuus asetti itselleen tavoitteeksi olla hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä osana omaehtoista vastuullisuusohjelmaa, Responsible Care, (lue lisää: <https://www.kemianteollisuus.fi/fi/vastuullisuus/hiilineutraalike-mia2045/>). Tavoite ei ole helppo ja erilaisissa jatkoselvityksissä kuten hiilineutraali kemia ilmastotiekartta onkin tunnustettu kriittisiä tekijöitä, joita tavoitteen saavuttaminen tulee vaatimaan niin toimintaympäristöltä kuin toimialan yrityksiltä itseltään. Selvityksien perusteella on kuitenkin selvää, että kemianteollisuuden yritysten on mahdollista kutistaa hiilijalanjälki minimiin ja samalla kasvattaa kädenjälki todella suureksi. Toisin sanoen, kutistaa tehtaiden suorat päästöt Suomessa ja mahdollistaa samalla globaaleiden asiakkaille merkittävät päästövähennykset.

EU:n energia- ja ilmastopaketti on keskeisessä roolissa siinä, millaisessa toimintaympäristössä yritykset tulevat jatkossa toimimaan. Kyseessä ei siis ole mitenkään vähäpätöinen asia, sillä sen pitäisi tuottaa toimintaympäristö, jossa samaan aikaan sekä vähennetään päästöjä että mahdollistetaan EU:ssa toimivan teollisuuden toimintaedellytykset. Teollisuus kun on niin EU:n kuin Suomen talouksien selkäranka. Vain kansainvälisesti kilpailukykyinen teollisuus pystyy investoimaan tarvittaviin uusiin teknologioihin kuten esimerkiksi vetyteknologioihin, sähköistymiseen tai hiilidioksidin talteen ottoon. Hiilineutraalin kemian tiekartan perusteella teollisuuden hiilivuotosuojat ovat merkittävässä roolissa, jotta haluttu tulevaisuus voisi toteutua.

Kemianteollisuuden ajatuksia komission esityksestä

Kemianteollisuus ry:n mielestä päästökaupparjestelmä on itsessään kustannustehokas tapa vähentää päästöjä, mutta sen käyttö edellyttää riittäviä hiilivuotosuojia niin kauan, kun

Tuomas Tikka

9.11.2021

hiilidioksidipäästöjä ei hinnoitella globaalilla tasolla tasapuolisesti. Vain kilpailukykyinen teollisuus pystyy uudistumaan.

Teollisuudelle tulee myöntää lähtökohtaisesti riittävästi maksuttomia päästöoikeuksia. Päästöoikeuksien määrää vähennetään tällä hetkellä niin kutsuttujen vertailuarvoja leikkaamalla. Mikäli päästöoikeuksia ei kuitenkaan ole riittävästi, niin monialaisen korjauskertoimen kautta tapahtuvien lisäleikkauksen sijaan tulisi harkita muita toimia. Huutokauppaosuuden ja maksuttomien päästöoikeuksien osuuden raja voisi esimerkiksi mukautua maksuttomien päästöoikeuksien tarpeeseen. Myöskään kertaluontoista päästökaton alennusta ei ole tarpeellista toteuttaa. Ilmastotavoite saavutetaan myös tasaisella leikkausuralla. Kemianteollisuus ry ei myöskään näe tarpeellisena nostaa vertailuarvojen maksimileikkauskerrointa 1,6 % → 2,5 % tasolle.

Kemianteollisuuden mielestä markkinavakausvarannon vahvistamisen tulisi tarkoittaa joitain muuta, kuin sinne varastoitujen päästöoikeuksien mitätöintiä. Mekanismin tulisi voida toimia riittävänä puskurina, jos päästöoikeuden hinta nousee liian nopeasti ja rajusti. Lisäksi päästöoikeuksia voisi harkita käytettäväksi esimerkiksi innovaatorahastoihin mitätöintiä sijaan.

Sähköistämisen tukeen liittyvää kompensatiota on tärkeää jatkaa, mutta komission laskentakriteerit tulisi tarkistaa, jotta epäsuorat kustannukset voitaisiin kompensoida kattavammin teollisuudelle. Kilpailukyvyn turvaaminen ei ole ristiriidassa kiristyvien tavoitteiden kanssa.

Kemianteollisuus ry:n mielestä uudet ehdollisuudet maksuttomien päästöoikeuksien saamiseksi eivät ole oikea kehitys päästökauppadirektiivissä. Lähtökohtaisesti yrityksille tulisi antaa vapaus päättää, millä tavalla päästöjä vähentää kilpailukykyisesti. Kemianteollisuus ry ei usko komission virkamiesten asettamien ehdollisuuksien edistävän optimaalisia ilmastoinvestointivalintoja yrityksissä.

Kemianteollisuus ry suhtautuu varauksellisesti päästökauppasektorin laajentamiseen meriliikenteeseen, tieliikenteeseen ja rakennuksiin. Laajennukset näyttäisivät tulevan päällekkäisiksi ohjauskeinoiksi nykyisen taakanjakosektorin ilmastosääntelyn päälle. Meriliikenteen osalta riskinä on lisäksi vapaamatkustaminen teollisuuden kustannuksella. Komission esitys ei näyttäisi huomioivan riittävällä tavalla tavaraliikenteen kilpailukykyä eikä pohjoisia merijääolosuhteita. Haastavaksi tilanteen tekee se, että samaan aikaan taakanjakosektorille myös ehdotetaan huomattavia määriä lisätoimia ja näiden kaikkien vaikutuksien arvioiminen ei ole riittävällä pohjalla. Selkeintä olisi säilyttää meri- ja tieliikenne kansallisessa ohjauksessa.

Komissio on myös esittänyt hiilidioksidin talteenoton ja käytön (CCU) huomioimista, siten että palautettavien oikeuksien määrä olisi mahdollista vähentää, jos hiilidioksidi sidotaan kemiallisesti pitkäikäisiin tuotteisiin. Direktiivi ei näyttäisi kuitenkaan edelleenkaan huomioivan riittävällä tavalla hiilidioksidin talteen ottamiseen liittyvät CCS ja CCU tekniikat. Kemianteollisuuden mielestä olisi ensiarvoisen tärkeää, että direktiivi huomioisi mahdollisimman kattavasti erilaiset CCS ja CCU menetelmät.

Kemianteollisuus ry:n mielestä päästökauppadirektiivin tulisi ensisijaisesti ohjata vähäpäästöisyyteen ja samalla suojata teollisuuden hiilivuotoriskiä, sen sijaan että yhä enenevässä määrin huutokauppatuloja kohdennetaan vain joidenkin jäsenvaltioiden modernisoimiseksi.

Tuomas Tikka

9.11.2021

Kemianteollisuuden näkemyksiä U-kirjeen sisältöön

Komissio on esittänyt kasvihuonekaasupäästöjen vähennykset painottumaan päästökauppasektorille. Päästökauppasektorin tavoite vuodelle 2030 olisi 61 % (ETS) ja taakanjakosetorin tavoite 40 % (ESR). Suomen ei tulisi kannattaa päästökauppasektorille vielä tähän päälle lisäpainotusta. Kemianteollisuuden mielestä on hyvä, että Suomen kannassa halutaan puolustaa teollisuuden kilpailukykyä ja ehkäistä hiilivuotoriskiä. Suomen tulisi kuitenkin argumentoida selkeämmin riittävien maksuttomien päästöoikeuksien puolesta. Lisäksi Suomen pitäisi ajaa päästökauppadirektiiviä selkeämmin ja laajemmin huomioimaan kaikkia hiilidioksidin talteenottoon liittyviä tekniikoita ja käyttötapoja (CCS/U tai BECCS).

Kemianteollisuuden mielestä on hyvä, että U-kirjeessä on havaittu ristiriitaisuusongelma energiatehokkuusdirektiivin katselmuksien ja nyt esitettyjen ehdollisuuksien kanssa maksuttomille päästöoikeuksille. Kyseessä vaikuttaisi olevan lähinnä lisäbyrokratia viranomaisille ja yrityksille. Varauksellisuuden sijaan Suomi voisi suhtautua aisaan jyrkemminkin vastustavasti.

Kemianteollisuus suhtautuu meriliikenteen ja tieliikenteen päästökauppaohjaukseen varauksellisesti ja sääntely vaikuttaisi olevan parempi säilyttää taakanjakosetorilla. U-kirjeessä on havaittu hyvin aiheeseen liittyviä haastavia tekijöitä kuten esimerkiksi:

"komission vaikutusarvio ei luo kattavaa ja tarkkaa kuvaa uuden päästökaupan kustannus- ja päästövähennysvaikutuksista jäsenvaltioiden tasolla."

"On myös pyrittävä välttämään tarpeettomia päällekkäisiä ohjauskeinoja sekä pyrittävä kustannustehokkuuteen sekä sääntelyn ja ohjaukseen tarkkarajaisuuteen ja selkeyteen."

Suomi voisi perustellusti suhtautua varauksellisemminkin päästökaupan laajennuksiin. Vientiteollisuuden kilpailukyky tulee joka tapauksessa voida turvata. Tästä positiivinen esimerkki on talvimerenkulku, johon liittyvä haaste on nostettu yhtenä tekijänä esille Suomen kannassa.

Suomi on todennut hiilirajamekanismiin (CBAM) liittyvässä U-kirjeessä (U 57/2021vp), että hiilitullin käyttöönoton keskeisenä edellytyksenä tulee olla nykyisiä hiilivuotosuojia parempi suoja ja erityisesti verrattuna maksuttomiin päästöoikeuksiin. Mikäli hiilitulli halutaan pitää esillä Suomen päästökauppakannassa, niin sen tulee olla linjassa hiilitullikannan kanssa.

Tuomas Tikka

Kemianteollisuus ry